

**„A változás évtizede”
Nemzetközi konferencia a Delhi Egyetemen
2002. március 13–14.**

A Decade of Change – A változás évtizede. Tizenkét országból érkezett mintegy hatvan résztvevővel nemzetközi konferenciát tartottak a Delhi Egyetemen. A túl általános – így vagy túl keveset, vagy túl sokat mondó – főcím folytatásaként azonban olyan meghatározást találunk, amely méltán kiváltja hazai szakembereink, így a magyar nyelvészek érdeklődését is: A változások jelei a magyar és a szláv nyelvekben, irodalomban és kultúrában. Mivel az indiai tudományos műhelyek sokak számára ismeretlenek, a szakmai részletek előtt tekintsük át ezeket a fórumokat.

A mintegy 150 ezer hallgatót magában foglaló Delhi Egyetemen működik a Szláv és Finnugor Nyelvek Tanszéke, amely a szóban forgó konferencia kezdeményezője. A tanszék jórészt a szláv nyelvek oktatását végzi a horváttól a fehéroroszig, a lengyeltől a bolgárig, de legmélyebben és legáltalánosabban az oroszsal foglalkoznak. A tanszék indiai munkatársai közül is ezt beszélik és kutatják a legtöbben, természetesen az angol mellett. Számos vendégtanár és lektor tevékenykedik az egyetemen, közöttük a magyar nyelv oktatója, Helmich Zoltán két éve. Nem csodálkozhatunk azon, hogy kevesen választják nyelvünk tanulmányozását, s minden egyes hallgatónak örülni kell. De nyelvünk és kultúránk közvetítője szerencsére nincs egyedül: Delhi-ben található a Magyar Kulturális Központ, melynek gazdag programkínálatát jelzi, hogy egy hét alatt három eseménynek adott otthont. A Magyar Nagykövetség is hozzájárul a kulturális misszió teljesítéséhez, s további lehetőséget látnak az oktatási kapcsolatok kiterjesztésére.

Az angol nyelvű előadások – tematikus elrendezésben – irodalmi, kulturális, politikai és nyelvészeti vonatkozásúak voltak; a továbbiakban az utóbbiakat tekintjük át. A meghirdetett téma, az 1990-es évek változásai, rendkívül időszerű, s egyben biztosítéka annak, hogy a legfrissebb kutatási eredményekkel tarsolyukban érkeztek az előadók. Ráadásul kiváló összetevésekre adott alkalmat a különböző közép- és kelet-európai nyelvekről szóló beszámolók meghallgatása. Valentyina Sztojtkova a bolgár nyelv kapcsán úgy fogalmazott, hogy nem egyszerűen idegen hatásokról beszélhetünk, hanem legfőbb tendencia a nyelvi nemzetköziesedés, illetőleg a nyelvek internacionalizálódása. Ennek jelei a szókészlet bővülésében, a jelentésváltozásokban, az alakokban érhetők tetten, de leginkább a bolgár szórend változásában, amelyet drasztikus mértékűnek nevezett. Galina Malhova szociolingvisztikai megközelítésben vizsgálta a bolgár szókészlet átalakulását, különös tekintettel a szlengre, az idegen elemekre és a belső fejleményekre. – Albertina Josič a horvát nyelv mozgalmas évtizedéről adott számot: az idegen szavak befogadásának, illetőleg a nyelvújítás szükségességének heves vitáiról, a nyelvészek és a laikusok véleménynyilvánításának különbségéről és a helyesírás politikai vetületéről. Az iméntiek folytatásaként Marko Samardzija a szaknyelvek, valamint a horvát kiejtési norma változását elemezte, és a sztenderdizáció jövőjéről elmélkedett. – Krysztóf Stronski a lengyel szókészlet kapcsán elkerülhetetlennek tartotta az idegen elemek átvételét. A nyelvi kölcsönzés jelenti az első lépcsőt a kulturális egységesülés felé, s ez a folyamat egymástól távol eső nyelvek között is megvalósulhat. – Richa Bhushan, a Delhi Egyetem oktatója az orosz üzletemberek és menedzserek rétegének sajátos nyelvhasználatáról és annak kisugárzásáról beszélt. – Zimányi Árpád előadásában sorra vette az angol nyelvnek a magyar kiejtésre, szóhasználatra, helyesírásra, névadásra, nyelvtani rendszerre, kommunikációnk nyelvi és nyelven kívüli eszközeire tett hatását, utalt az EU-csatlakozás várható nyelvi következményeire, és bemutatta a gazdasági reklámokra, üzletfeliratokra és közérdekű közleményekre vonatkozó, 2001 de-

cemberében elfogadott nyelvhasználati törvény lényegét. – További három nyelvészeti előadás hangzott el: Alena Korsuk a fehérorosz nyelv jelentésváltozásairól, Katarzyna Marszewka a lengyel ifjúsági nyelv legújabb fejleményeiről válogatott, és Meeta Narain az orosz nyelv tanításának módszertanával foglalkozott. A nyelvészeti, szociolingvisztikai, nyelvpolitikai témájú előadásokon kívül stilisztikai elemzések is elhangzottak. – Más szekciókból csupán a magyar vonatkozásokat emeljük ki: Árendás Zsuzsanna, a Pécsi Egyetem Kommunikáció Tanszékének munkatársa a szlovákiai kisebbségi oktatás konfliktusait boncolgatta, Csörtán Ferenc Bukarestből a kisebbségi politika eredményeit vette számba, majd a romániai szláv kisebbségekről szólt részletesen, Helmich Zoltán vendégtanár irodalmi életünk utóbbi tíz évének főbb sajátosságait foglalta össze.

Érdekes volt egyszerre áttekinteni térségünk nyelvi jelenségeit. Kellő rálátással ugyanis más megvilágításba helyeződnek a tények és a folyamatok. Világosan kitűnt, hogy a különböző nyelvekben azonos módon, szinte törvényszerűen folyik a nyelvi globalizáció. Okai megegyeznek, de még következményei is nagyban hasonlítanak egymásra. További elemzést érdemelne, hogy a környező szláv nyelvekhez képest a felszíni jelenségeken kívül a mélyebb folyamatok is ugyanígy érvényesülnek-e nyelvünkben, vagy pedig az eltérő nyelvcsalád, az azonosságtudat képes-e módosítani az univerzális hatásokat. Rendkívül tanulságosak voltak a delhi és más indiai egyetemek Közép-Európa-kutatóinak alapos tájékozottságról bizonyosságot adó és összefüggéseket feltáró, szintetizáló jellegű előadásai. Csak sajnálhatjuk, hogy a 2001 augusztusában kiadott konferenciafelhívás a magyarországi szolgálati út öt-hat stációján végighaladva 2002 februárjának második felében, három héttel a rendezvény kezdete előtt jutott el a hazai intézményekbe, így tudományos életünk és felsőoktatásunk képviselői kényszerűen hiányos volt. S hogy magyar nyelvészeti téma egyáltalán megjelenhetett, az az Eszterházy Károly Főiskola, valamint az indiai Magyar Nagykövetség gyors közbenjárásának és nagylelkű segítségének köszönhető.

Zimányi Árpád